

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 130

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 20. oktoober 2025

Algus 11.30, lõpp 12.24

Juhataja: Ando Kiviberg (esimees)

Protokollija: Markus Veia (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Õnne Pillak (Katrin Kuusemäe asendusliige), Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helin Leichter (nõunik), Karin Tuulik (nõunik)

Puudusid: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Kalle Laanet, Lauri Läänemets, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder ja Jaak Valge

Kutsutud: Muudatusettepaneku tutvustaja (Isamaa fraktsiooni esindaja); Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna juhataja Enel Pungas; Siseministeeriumi perekonnaseisutoimingute talituse juhataja Karin Saan; Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse (SMIT) rahvastikuteenuste osakonna juhataja Maie Ristisaar (2. päevakorrapunkt); algataja esindaja Toomas Uibo; Põllumajandus- ja Regionaalministeeriumi kohalike omavalitsuste osakonna õigusnõunik Olivia Taluste ja regionaalpoliitika osakonna nõunik Riina Nurmsaar (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Kalev Stoicescu, Madis Kallase, Marek Reinaasa, Tanel Teini, Lauri Hussari, Toomas Uibo, Peeter Tali, Annely Akkermanni, Tiit Marani algatatud püriasustusega väikesaarte seaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Ando Kiviberg tegi ettepaneku kinnitada nädala töökava järgmiselt:

Riigikogu põhiseaduskomisjoni nädala (20.10.2025-24.10.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 20.10.2025 kell 11.30

1. Nädala töökava kinnitamine

2. Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Kalev Stoicescu, Madis Kallase, Marek Reinaasa, Tanel Teini, Lauri Hussari, Toomas Uibo, Peeter Tali, Annely Akkermanni, Tiit Marani algatatud püsisustusega väikesaarte seaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 21.10.2025 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Ester Karuse, Andre Hanimäe, Tanel Kiige, Züleyxa Izmailova algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (686 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Ester Karuse, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (674 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (673 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
5. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja kiirkorras e-hääletamise peatamine“ eelnõu (679 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
6. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Ando Kiviberg, Örne Pillak, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Ando Kiviberg tutvustas eelnevat eelnõu menetlust. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus käesoleva aasta 8. septembril ning esimene lugemine täiskogus toimus 23. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 7. oktoober. Eelnõule laekus üks muudatusettepanek Isamaa fraktsioonilt, kelle esindajat tänasel komisjoni istungil ei ole. Põhiseaduskomisjon küsis eelnõu kohta arvamust Eesti Linnade ja Valdade Liidult, Eesti Perekonnaseisumetnike Kutseliidult, Eesti Noorteühenduste Liidult ja õiguskantslerilt. Tagasiside laekus Eesti Linnade ja Valdade Liidult. Eesti Linnade ja Valdade Liidu tagasisides toodud ettepanekud on koostanud Tallinna linn. Lisaks küsis komisjon eelnõu kohta arvamust õiguskomisjonilt, kes edastas oma seisukoha. A. Kiviberg tõi välja, et Isamaa fraktsioon soovib esitatud muudatusettepanekus säilitada kõigile kohalikele omavalitsustele sünni registreerimisõiguse. Eesti Linnade ja Valdade Liit tegi kaks ettepanekut: esiteks täiendada seadust erandiga, mis lubaks lapse eestkostja ülesandeid täitval omavalitsusel esitada sünni registreerimise avalduse digiallkirjastatult, vältimaks sõitu maakonnakeskusesse ja teiseks lahendada rahvastikuregistri broneerimissüsteemi probleem, mille tõttu võib isikul tekkida pärast riigilõivu tasumist ekslikult mulje, et ta on broneerinud ka kohaliku omavalitsuse teenuse, kuigi selle eest pole veel tasutud. Ta andis ettepanekute kommenteerimiseks sõna Siseministeeriumi esindajatele.

Karin Saan sõnas esimese Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepaneku kohta, et ministeerium ei toeta erandi loomist, mis lubaks lapse eestkostja ülesandeid täitval omavalitsusel esitada digiallkirjastatud sünni registreerimise avaldus. Avalduse esitab lapse seaduslik esindaja ning enamasti on lapsel vähemalt üks täisealine teovõimeline vanem olemas. 2025. aasta esimese üheksa kuuga registreeriti 17 sündi, kus vähemalt üks vanem oli alaealine, ja 10 sündi, kus vähemalt üks vanem oli piiratud teovõimega; eelmisel aastal vastavalt 23 ja 11. Kõigil juhtudel ei ole kohaliku omavalitsuse eestkostetasutus menetlusse kaasatud, seega on erandlikke olukordi veelgi vähem. Lisaks ei saa avaldust esitada turvalises veebikeskkonnas, kuna menetluses on ka teisi osalisi, näiteks alaealised või piiratud teovõimega isikud, kes peavad niikuinii minema maakonnakeskusesse. Kui omavalitsus on eestkostetasutusena kaasatud, saab omavalitsus korraldada vajadusel transpordi. Seetõttu ei peeta väikese sihtrühma jaoks erandi seadusesse lisamist vajalikuks.

Enel Pungas selgitas ministeeriumi arvamust teise Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepaneku kohta. Broneerimissüsteem võimaldab e-teenuses abiellumise või lahutuse avaldust esitades näha omavalitsuse pakutavaid ruume ja aegu. Tallinna linna ettepanek lisada süsteemi ka omavalitsuste teenuste eest tasumine ei ole eelnõuga seotud ning tähendaks kõigi 16 KOV-i erisuste integreerimist riigi e-teenusesse, mis tooks kaasa suure rahalise kulu. Ministeeriumi hinnangul peaks protsess jääma järjestikuseks: inimene esitab avalduse riigile ja seejärel lepib teenused kokku KOV-iga. Omavalitsuste mure on see, et KOVi teenuseid ei pruugita tellida ja raha jääb saamata, kuid ministeeriumil puuduvad Tallinna linna soovitud lahenduse loomiseks ressursid.

Ando Kiviberg tänas eelkõnelejaid kommentaaride eest ning märkis Eesti Linnade ja Valdade Liidu teise ettepaneku kohta, et põhjendused olid arusaadavad, kuid rõhutas vajadust vaadata olukorda kodaniku vaatenurgast. Kodanik võib ekslikult arvata, et broneering on täielik, kuigi tegelikult tuleb teha lisasamme. Ta tegi ettepaneku lisada süsteemi selge märkus või juhis, mis suunaks kasutajat tegema vajalikud toimingud kohaliku omavalitsuse keskkonnas, vältides samas riigi poolt omavalitsuste kohustuste ülevõtmist.

Pipi-Liis Siemann märkis Eesti Linnade ja Valdade Liidu esimese ettepaneku kohta, et KOV-i poolt korraldatud transpordikorraldus maakonnakeskusesse ei saa olla otsustav argument, kuna see ei pruugi toimuda ühiselt. Olulisem on, et kohapeal võib tekkida vajadus arutada teemat teovõimetu vanemaga, mistõttu on eestkostetasutuse kohalolek toimingul lõpuleviimiseks vajalik. Eesti Linnade ja Valdade Liidu teise ettepaneku osas leidis ta, et kui on võimalik aega ja ruumi broneerida, peaks süsteemis olema selged juhised, kuidas teenuseid lisaks broneerida, seda mitte ainult Tallinna, vaid ka teiste KOV-ide puhul. Ta leidis, et selle kohta tuleks lisada süsteemi täiendav selgitus.

Enel Pungas lisas Eesti Linnade ja Valdade Liidu teise ettepaneku kohta, et kaalutud on ka lahendust lisada e-teenuses link KOV-i makselehele, kuid analüüs näitas, et kui inimene lahkub enne avalduse kinnitamist teise süsteemi, jääb avaldus sageli esitamata. Seetõttu on ministeeriumi seisukoht, et esmalt tuleb esitada avaldus ja seejärel tasuda lisakulud. Siseministeeriumi vastuses on märgitud ka võimalus lisada e-teenusesse märkeruut kinnitusega „Olen kohaliku omavalitsuse teenuse eest tasunud“, mille loomise maksumuseks on hinnatud 9000 eurot.

Ando Kiviberg rõhutas, et oluline on, et kohalik elanik mõistaks oma kohustusi ning märkis, et tegemist on koostööküsimusega. Ta avaldas heameelt, et teema on läbi mõeldud, ning lootust, et leitakse lahendus.

Enel Pungas märkis, et Tallinna jaoks ei ole pakutud lahendus piisav, kuna linn soovib, et inimesed saaksid tasuta ka kohaliku omavalitsuse teenuste eest riigi e-teenuses. Ta lisas, et kuigi see on mõistlik, on 16 erineva teenusepakkuja erisuste integreerimine ühte süsteemi liiga keerukas ja kulukas.

Ando Kiviberg küsis täpsustavalt, kas Tallinna linna ettepanek tähendab erikohtlemise nõudmist võrreldes ülejäänud Eestiga.

Enel Pungas kinnitas, et antud olukorras esindab Tallinn iseenda seisukohti.

Ando Kiviberg tutvustas lõpetuseks õiguskomisjoni arvamust. Õiguskomisjon arutas selle eelnõu kohta põhiseaduskomisjonile arvamuse andmist 6. oktoobril 2025. Komisjon toetas eelnõu edasist menetlemist, märkusi ega ettepanekuid ei esitanud.

A. Kiviberg märkis, et menetlusotsuseid komisjon selle eelnõu kohta tänasel istungil ei tee. Need tehakse homsel komisjoni istungil. Ta tänas külalisi.

3. Kalev Stoicescu, Madis Kallase, Marek Reinaasa, Tanel Teini, Lauri Hussari, Toomas Uiho, Peeter Tali, Annely Akkermanni, Tiit Marani algatatud püüasustusega väikesaarte seaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Ando Kiviberg tutvustas päevakorrapunkti ning märkis, et arutelule on kutsutud algatajate esindaja Toomas Uiho ning Põllumajandus- ja Regionaalministeeriumi esindajad Olivia Taluste ja Riina Nurmsaar. Ta andis sõna algatajate esindajale eelnõu tutvustamiseks, seejärel saavad sõna ministeeriumi esindajad Vabariigi Valitsuse seisukoha tutvustamiseks ning komisjon teeb menetlusotsused eelnõu kohta.

Toomas Uiho tutvustas eelnõu, mis sisaldab kolme põhipunkti. Esiteks püüasustusega väikesaare mõiste määratlemine kui alla 100 ruutkilomeetri suurune saar, kus elab vähemalt üks püüselanik. Teine punkt viitab rahvastikuregistri andmetel põhinevale määratlusele, kus väikesaarel peaks rahvastikuregistri andmetel elama püsivalt vähemalt üks elanik. Kolmas muudatus annab saarevanemale õiguse kvoorum puudumisel kutsuda kokku sama päevakorraga uus üldkogu, mis toimub mitte varem kui seitsme päeva pärast ja on otsustusvõimeline sõltumata osavõtjate arvust. Hilisemates aruteludes huvigruppidega ja väikesaarte esindajatega on tõusetunud muresid osalusdemokraatia vähenemise pärast. Ilma Eesti Saarte Koguga ja huvigruppidega nõu pidamata on muutunud üks termin, ehk väikesaare elanikud enam ei kooskõlasta planeerimis- ja arengukavasid, vaid annavad ainult arvamust. Kui 2007. aastal kooskõlastuse termin seadusesse sisse viidi oli mõte, et mitte ainult ei anta arvamust, vaid kooskõlastatakse valla olulised otsused. Praegu soovitakse kooskõlastuse asemel jätta vaid arvamuse andmise õigus. Väikesaarte elanikud leiavad, et see piirab nende rolli oluliste otsuste tegemisel. Samuti tõusetus küsimus, et planeeringuid ei käsitleta saarte lõikes eraldi, vaid tehakse üldplaneering koos omavalitsusega, mis vähendab saarte

otsustusõigust.

Ando Kiviberg küsis täpsustavalt, millise kehtiva seaduse sätetest tulenevad küsimused, mida algataja esindaja viimati käsitles.

Toomas Uiho vastas, et küsimused tõstatusid püriasustusega väikesaarte seadusest. Ta lisas, et on suvel külastanud mitmeid saari, sealhulgas Manijat, Naissaart, Vilsandit ja Ruhnut. Vilsandi elanike mureks on, et saar kuulub miljööväärtusliku ala alla, mis piirab oluliselt tegevusi, näiteks ei tohi seaduslikult isegi langenud puud teelt eemaldada enne ametlikku luba, mis võib viibida nädalavahetuse tõttu. Niiviisi ei ole väikesaarte kogukondi selliste otsuste tegemisel piisavalt kaasatud. Ta märkis, et inimesed ootavad selgitusi, miks riik selliseid piiranguid kehtestab, sest riik on ühelt poolt rõhutanud väikesaartel elamise soodustamist, kuid teisalt piirab seda mitmete regulatsioonidega, mis muudavad seal elamise keeruliseks. Riigikaitse seisukohalt on oluline, et äärealadel elaksid inimesed, mistõttu tekib küsimus, miks riik seda tegudes ei toeta.

Timo Suslov märkis, et arutelu on liikunud planeeringute teemadele ning rõhutas, et miljööväärtuslik ala ei teki iseenesest, vaid tuleneb üldplaneeringus seatud tingimustest. Ta tõstas küsimuse, kas probleem võib olla seotud elukoha registreerimisega, kuna suvitajate puhul ei pruugita arvamust küsida. On ka võimalus, et püsielanike vähesus ja kehv kommunikatsioon võivad olla põhjuseks. Eraldi üldplaneeringu koostamine näiteks Manija saare jaoks oleks liialdatud.

Ando Kiviberg juhtis tähelepanu kehtiva püriasustusega väikesaarte seaduse sätetele, mille kohaselt on üldkogu pädevuses kooskõlastada väikesaare arengukava, üldplaneering, maakasutuse põhimõtted ja transpordiühenduse arendamine mandri või lähima suursaarega. Seadus annab üldkogule õiguse anda või keelduda kooskõlastusest, kuid ei täpsusta, mis juhtub kooskõlastuse puudumisel. Ta tegi ettepaneku kuulata valitsuse seisukohta, mis toetab seaduse eesmärki, kuid sisaldab kriitilisi märkusi.

Olivia Taluste selgitas, et Vabariigi Valitsus arutas eelnõu 4. septembri 2025. a istungil ja toetas selle eesmärki, kuid mitte muudatust, millega väikesaarte nimistusse kantaks kõik vähemalt ühe püsielanikuga saared senise viie elaniku nõude asemel. Samuti ei toetanud valitsus nõuet, et omavalitsus kinnitaks püsielaniku tegeliku elamise saarel, kuna rahvastikuregistri andmete õigsust eeldatakse ning kontroll on lubatud vaid põhjendatud kahtluse korral. Valitsus märkis, et õigused, kohustused ja toetused peaksid jätkuvalt kehtima ainult vähemalt viie püsielanikuga saarte puhul. Ta tõi välja mure, et eelnõu sõnastus ei soodusta püriasustuse taastamist, vaid võib avada võimaluse erahuvidest lähtuvaks toetuste kuritarvitamiseks. Väikesaarte regulatsioonid on mõeldud kogukondade, mitte üksikisikute erisuste tagamiseks.

O. Taluste lisas, et kehtiv seadus näeb ette vähemalt viie püsielanikuga väikesaarte arvestamist nimistus, mis on lähtunud kogukondlikkuse põhimõttest ja väikesaarte võrdse kohtlemise tagamisest. Seaduse sihtrühm ei ole üksik leibkond, vaid püsivalt elav kogukond, kellele tagatakse täiendav rahastus. Kui nimistusse lisada ühe elanikuga saar, kaasneksid sellega kohustused tagada avalikud teenused kogu haldusterritooriumil, sealhulgas ühistransport, haridus, sotsiaalabi, joogivesi, elektrivarustus, side, pääste- ja politseiteenused ning transpordiühendused mandriga. Seaduse muutmise peab arvestama kulude otstarbekust

ja proportsionaalsust, vältimaks põhjendamatuid kulutusi maksumaksja vahenditest. Üldkogu kokkukutsumise probleemi kohta märkis ta, et see on lahendatud sellel nädalal Riigikogus esimesele lugemisele tulevas kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõus (688 SE), mis võimaldab üldkogu teistkordsel kokkukutsumisel otsustusvõimet sõltumata osalejate arvust. Ta lükkas ümber väite, et väikesaarte esindajaid pole kaasatud eelnõu algatajate esindaja poolt välja toodud täiendavate teemade aruteludele, viidates Vabariigi Valituse poolt moodustatud väikesaarte komisjoni tööle ja regulaarsetele kohtumistele. Planeeringute puhul on otsustusõigus omavalitsustel vastavalt planeerimisseadusele, kus on võimalik teha eraldi teemaplaneeringuid, kuid nende kulukuse tõttu on see harv. Planeerimismenetlus on avatud ja sisaldab mitut kaasamisetappi, mis tagavad kõigile võimaluse arvamust avaldada. Eraldi üldplaneering ühe elanikuga saarele ei oleks maksumaksja raha mõistlik kasutus. Mis puudutab väikesaare üldkogu kooskõlastust versus arvamuse andmist, siis kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõus (688 SE) on ette nähtud muudatusega asendatakse kooskõlastuse andmine arvamuse andmisega. See muudatus on seotud õigusselguse ja põhiseaduspärasusega. Kooskõlastuse termin on eksitav, kuna kooskõlastus on haldusorganitele omane termin ja planeerimisseaduse järgi saavad kooskõlastusi anda vaid riigiasutused. Küsimust on arutatud korduvalt väikesaarte komisjonis ning eelnõu kooskõlastusringil on muudatus kooskõlastatud ka Eesti Linnade ja Valdade Liiduga, kellelt vastuväiteid ei tulnud. Ta viitas 2009. aastal Siseministeriumile antud õiguskantsleri seisukohale, kus on öeldud, et üldkogul osalemist ei saa samastada ei kohaliku omavalitsuse esinduskogu ega selle valimisel osalemisega PS § 156 tähenduses, kuna üldkogu ei asenda vastava kohaliku omavalitsuse üksuse kui terviku hääleõiguslike isikute poolt valimistel legitimeeritud esinduskogu. Üldkogu on vaid täiendav osalusdemokraatia suurendamise vahend, mille otsused ei saa asendada volikogu otsuseid ega olla takistuseks volikogu otsuste tegemisel. Siduva iseloomu omistamine üldkogu otsustele, millest mõned on pealegi antud volikogu ainupädevusse kuuluvates küsimustes, oleks ilmselt vastuolus põhiseaduse § 156 lõikega 1. Seda sätet põhiseaduspäraselt tõlgendades oleks võimalik jõuda järeldusele, et väikesaarte seaduse § 5 lõike 1 "kooskõlastus" on siiski mittesiduva iseloomuga. Õigusselguse huvides tuleks sätet tulevikus muuta, asendades kooskõlastamise arvamuse andmisega.

O. Taluste viitas ka püsisustustega väikesaarte seaduse, riigiteenistujate ametinimetuste ja palga- astmestiku seaduse muutmise seaduse eelnõu (1081 SE) 2007. aasta esimese lugemise stenogrammile, kus Riigikogu liige Mark Soosaar selgitas seal üldkogu kooskõlastuse tähendust kohaliku omavalitsuse arengudokumentidele, rõhutades, et kooskõlastuse all ei mõelda vetoõigust ning ka negatiivne kooskõlastus on kooskõlastus, mistõttu on tegemist sisulise arvamuse avaldamisega.

Riina Nurmsaar märkis, et enne komisjoni istungit konsulteeris ta kohaliku omavalitsusega, kellel on erinevat tüüpi väikesaari, nii püsielanikega kui ka suvekodudega. Ta uuris, kuidas omavalitsus suhtuks kohustusse koostada igale väikesaarele eraldi üldplaneering. Omavalitsus väljendas muret, et selline nõue oleks väga koormav ja kulukas ning ressursse selleks ei ole. Nad pidasid eraldi üldplaneeringu koostamist ühepereelanikuga saarele ebaproportsionaalseks ja rõhutasid, et praegune praktika, kus väikesaared on osa omavalitsuse üldplaneeringust, ei ole probleemne. Üldplaneeringu osad, sealhulgas väikesaartega seotud teemad, saab vajadusel vastu võtta eraldi, ilma et see takistaks kogu planeeringu menetlust. Omavalitsus tõi esile, et seadusandja peaks enne muudatuste tegemist nendega konsulteerima ja arvestama nende

kogemust. Samuti küsiti, kas eraldi üldplaneeringu kohustuse kehtestamisel tagatakse ka lisaressursid, kuna menetlus on väga kulukas. Omavalitsuse sõnul ei vasta tõele väide, et nad ei suhtle väikesaarte elanikega ning kohtumisi on toimunud, kuid konfliktid võivad tekkida siis, kui elanikele ei meeldi omavalitsuse vastused, näiteks kui kohalik omavalitsus ei saa lubada suure parkla või suure torni ehitamist. Omavalitsus soovitas seaduse muutmise aruteludes kindlasti kaasata ka neid, kes peavad seadust rakendama hakkama.

Ando Kiviberg tänas ministeeriumi esindajaid ning avas küsimuste vooru komisjoni liikmetele.

Pipi-Liis Siemann märkis, et kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muudatus lahendab üldkogu otsustusõiguse ja kvoorumi küsimuse, mis on olnud eelnõu üks olulisemaid eesmärke. Varasemalt on sageli tekkinud olukordi, kus koosolekuid ei ole olnud võimalik pidada. Iseenesest ei saa midagi olla selle vastu, et väikesaared on ka ühe elanikuga saared ja on selliselt formuleeritud, kuid probleemiks on kohalikele omavalitsustele pandud kohustused. Kuigi riigieelarvest nähakse ette lisatoetus, ei kata umbes 20 000 euro suurune summa tegelikke kulusid. Ta tõstas küsimuse, kas ühiskond suudab tagada seaduses ette nähtud teenused püsielanikele, ning märkis, et eelnõu algatajad on alahinnanud kulude mõju. Ta leidis, et kui väikesaarte nimistusse kandmise tingimus jääks seniseks ehk alates viiest elanikust, laieneksid soodustused endiselt neile, kellele need praegu kehtivad. Tema sõnul ei pea püsielanikuga saar tingimata olema väikesaarte nimistus.

Riina Nurmsaar kinnitas, et püsielanikuga saar ei pea olema väikesaarte nimistus, kuid nimistusse kuuluvad saared saavad tasandusfondi toetust ning neil rakenduvad ka muud kohustused, mis ei ole tasandusfondiga seotud. Lisaks kohalikele omavalitsustele tekib märkimisväärne rahaline surve ka riigile, sest tuleb tagada elektri- ja postiteenused ning muud esmavajalikud teenused. Juba praegu, viie elaniku piiri juures, on nende kohustuste täitmine riigile väga kulukas. Ta tõi välja ka kohaliku omavalitsuse mure, et inimesed soovivad end tühjadele saartele sisse kirjutada ja nõuavad aadresside loomist, kuid riigil ei ole selleks piisavalt ressursse. Omavalitsus rõhutas, et kui seadusandja soovib selliseid kohustusi kehtestada, tuleb tagada ka täiendavad rahalised vahendid.

Olivia Taluste täiendas, et isegi juhul, kui termin muudetakse ja nimistu jääb kehtima nagu kehtivas seaduses, kuid lisatakse säte, et püsiuasustusega väikesaar on vähemalt ühe elanikuga saar, võib see kaasa tuua vajaduse muuta ka teisi seadusi. Näiteks kalapüügiseaduses ja postiseaduses on püsiuasustusega väikesaare mõistet seni kasutatud viie elanikuga saare tähenduses. Seetõttu ei piisa üksnes püsiuasustusega väikesaarte seaduse termini muutmisest.

Ando Kiviberg märkis, et teeb komisjonile ettepaneku täna menetlusotsuseid mitte teha ja jätkata eelnõu esimese lugemise ettevalmistamist, kuna arutelu käigus ilmnisid mitmed teemad, mis vajavad täiendavat selgitamist ning on vaja korraldada veel kuulamisi. Kohaliku omavalitsuse kontrollikohustust saab seaduses täpsustada ning see ei peaks olema ülemäära hirmutav. Ta pidas liialdatuks ka kartust, et ühe elaniku tõttu tuleks tagada alg- ja põhihariduse andmine saarel, ning tänas selgituste eest kooskõlastuse ja arvamuse andmise erinevuse osas.

Toomas Uiho märkis, et kahes esimeses eelnõu punktis on tänaseks selgus saavutatud ning ka huvigrupid ja väikesaarte elanikud mõistavad, et riik ei saa tagada ühistransporti ühele

elanikule. Samuti lahendab kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muudatus üldkogu kvoorumis küsimuse, mistõttu on ka kolmas punkt sisuliselt lahendatud. Eelnõu osas on leitud ühine arusaam ning tema toodud täiendavad mured ei ole otseselt eelnõuga seotud, vaid puudutavad laiemalt väikesaarte olukorda. Ta tõi näiteks planeeringute teema, viidates Manija saare juhtumile, kus Pärnu linn on üldplaneeringu raames määranud saare miljööväärtuslikuks alaks. Ta küsis, kuidas on sellistes olukordades tagatud saare kohalike elanike võimalus kaasa rääkida ja milline on nende otsustusõigus, kui otsus tehakse omavalitsuse tasandil.

Olivia Taluste selgitas, et saarte esindajatel võib olla ekslik arusaam, justkui oleks väikesaare üld- või teemaplaneeringute puhul otsustusõigus rohkem nende käes, kuid tegelikult kuuluvad kõik planeerimisinstrumentid kohaliku omavalitsuse pädevusse ja lõpliku otsuse teeb kohalik võim. Väikesaarte kogukond ei ole eraldi haldusorgan ega oma eelarvet ega pädevust haldusaktide vastuvõtmiseks või planeeringute kehtestamiseks, vaid tegemist on kaasamise instrumentidega. Püüasutusega väikesaarte seadus ei sätesta täpselt, kuidas ja millise sagedusega dokumente üldkogule esitatakse, vaid ütleb, et üldkogu pädevuses on nende teemade käsitlemine. Sama seaduse § 5 lõige 7 näeb ette, et üldkogu reglement ja saarevanema valimise kord määratakse kohaliku omavalitsuse põhimääruses, seega on korraldus omavalitsuse käes. Kui kohalik omavalitsus ei ole kaasamise korda täpselt reguleerinud, kohaldatakse planeerimiseseaduses vastava planeeringu liigile sätestatud menetluskorda, mis võimaldab arvamuste andmist. Need arvamused ei ole volikogule ega valitsusele siduvad, kuid neid tuleb kaaluda ja põhjendada, miks ettepanekutega ei arvestata.

Riina Nurmsaar lisas, et lisaks on Eestis olemas õiguskaitsevahendid, sealhulgas vaide esitamine ja kohtusse pöördumine, mis kehtivad samamoodi nagu mujal Eesti Vabariigis. Üldkogu on seaduses eraldi märgitud kui väikesaarte eripära.

Ando Kiviberg soovis arutelu kokku võtta ning ütles, et talle esimehena jääb mulje, et vajalik on veel kuulamisi teha. Ta küsis, kas eelnõu algataja on nõus, et esimese lugemise jätkamine toimuks pärast istungitevaba nädalat. Täiskogu ette jõuaks eelnõu sellest omakorda nädal hiljem.

Õnne Pillak tegi ettepaneku eemaldada need punktid, mille kohta algataja esindaja on öelnud, et need on lahenduse leidnud või millele valitsus on tähelepanu juhtinud, kuid märkis, et seda saab teha pärast esimest lugemist. Ta küsis, miks ei võiks eelnõu praegu esimesele lugemisele saata, kuna enne teist lugemist tuleb nagunii kuulamisi korraldada ja seal teha vajalikud muudatusettepanekud.

Pipi-Liis Siemann küsis, millised eelnõu punktid jääksid alles.

Toomas Uiho kinnitas, et põhimõtteliselt on kõik kolm punkti lahenduse leidnud.

Ando Kiviberg leidis, et eelnõu aruteluks on vaja lisaaega, kuna selle taga on palju osapooli. Ta pakkus, et eelnõu algatajad võiksid omavahel kokku leppida ja tulla välja selge plaaniga. Selleks tegi ta ettepaneku jätkata esimest lugemist ülejärgmisel nädalal.

Otsustati:

3.1. Jätkata arutelu komisjonis novembri esimesel töönädalal (konsensus: Ando Kiviberg, Õnne Pillak, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov).

4. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ando Kiviberg
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Markus Veia
protokollija